

УДК 663.543

Домарецький В.А, д.т.н.,

Куц А.М., к.т.н.

Карпутіна М.В., к.т.н.

Національний університет харчових технологій

Мельник І.В., к.т.н., Одеська національна академія харчових технологій

ВІТЧИЗНЯНИ ТА СВІТОВИЙ ДОСВІТ УКРАЇНИ У ВИРОБНИЦТВІ ПИВА

Проаналізовано динаміку виробництва пива у світі та в Україні протягом 2005 – 2010 років. Оцінені фактори, які впливають на цінову політику у галузі, на обсяги виробництва вітчизняного пива, на величину імпорту та експорту цього напою. Окреслені задачі, які стоять перед пивоварною галуззю на сучасному етапі.

Ключові слова: *динаміка ринку пива, імпорт, експорт пива, інтенсифікація процесів виробництва.*

Оцінка стану та динаміки пивного ринку України за останні роки дає змогу оцінити фактори, які впливають на загальний стан виробництва пива, обсяги його імпорту та експорту.

В останні роки пивний ринок України демонстрував впевнену динаміку розвитку. За щорічним приростом він залишав позаду не тільки насичені ринки розвинутих країн, а й випереджав найбільший у Східному регіоні російський ринок. Проте, з появою кризи український ринок пива втратив свої колишні позиції.

Розглядаючи ринок пива в до кризовий період, можна сказати, що пивний сезон 2005 року, в якому виробництво пива збільшилося на 44 млн. дал, став гідним завершенням розвитку пивоварної галузі. Такий високий темп зростання останній раз спостерігався у 2000 році (збільшення ринку на 23 %).

У наступні роки попит пішов на спад і збільшення ринку склало лише 18 % у 2001 році і 12% в 2003 – 2004 рр. Основна частина продукції (92%) припадала на чотири найбільших виробника – «САН Інтербрю України» (нині «САН ІнБев Україна»), «Оболонь», «ВВН Україна» і «Сармат». Інші 8% ділили між собою дрібні регіональні підприємства. Разом зі зростаючими обсягами звареного пива до 2005 року виріс і експорт (на 21%) [1]. Споживання пива в 2005 році зросло на 23 %, в 2006 році на 15 %, а в 2007 році зростання становило лише 12 %. Незважаючи на те, що в 2007 році було продано 280 млн. дал пива, обсяг ринку у вартісному вираженні продовжував збільшуватися на 20 – 30% на рік за рахунок зростання цін. Однак, у зв'язку зі світовою економічною кризою в 2008 р. український ринок зріс лише на 1,4 %. Такий показник для українських пивоварів виявився, мало не катастрофічним, хоча для виробників пива в Європі така цифра є цілком нормальною.

У 2008 році пиво суттєво подорожчало, тільки в період з грудня 2008 року по січень 2009 року компанії підвищили відпускні ціни на 12 – 16%, що було реакцією на коливання курсу валют. У зв'язку з ослабленням курсу української гривні по відношенню до долара і євро вартість деяких імпортованих матеріалів збільшилася приблизно на 50 %, особливо це торкнулося хмелю і дріжджів, в той же час залишилася колишньою, і навіть трохи знизилася, що злетіла в 2007 році, вартість солоду. Це пояснюється хорошим урожаєм ячменю.

За підсумками 2009 року ринок пива скоротився на 7,4 % і в об'ємному вираженні склав 265,3 млн. дал. Основними причинами падіння ринку є погіршення матеріального становища громадян через економічну кризу, а також безпрецедентний тиск на галузь з боку регулюючих органів. З 1 липня 2010 року в Україні набули чинності нові збільшені ставки акцизів на пиво (зростання на 23,3 %). Це передбачено законом № 2275 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» (законопроект № 6337), прийнятим парламентом 20 травня 2010 року і підписаний Президентом України Віктором Януковичем.

За кордон поставляється близьке 10 % пива, яке виробляється в Україні. У 2009 році експорт пива скоротився на 3,2 % до 34 млн. дал, через зменшення поставок у Білорусію та Молдову. Росія – основний споживач недорогого українського пива – навіть трохи збільшила закупівлі (табл.1). Однак, перша половина 2010 року відображає негативну динаміку, в першу чергу, обумовлену падінням експорту в Росію

Таблиця 1

Експорт українського пива в країни СНГ

Експорт пива в країни СНГ	Роки експорту, млн. дал		±%
	2008	2009	
Росія	24,54	25,07	2,2%
Білорусь	4,97	4,23	-14,8%
Молдова	4,30	2,72	-36,8%
Грузія	0,43	1,24	189,0%
Інші країни СНГ	0,90	0,74	-18,0%
Всього	35,1	34,0	-3,2%

Імпорт пива в Україну порівняно невеликий: менше 1 % ринку в натуральному вираженні і біля 2 % – у грошовому. При цьому, більше половини поставок з-за кордону припадає на російські бренди. У 2009 році на фоні скорочення преміального сегменту імпорт впав на 24 % до 1,45 млн. дал. (табл. 2).

Динаміка виробництва пива на території України з 2009 року характеризується тенденцією до зростання (рис. 1).

У першій половині 2010 року намітилася тенденція до стабілізації – відносно 2009 року торговельний баланс скоротився всього на 2,4 %. За підсумками 2010 року спостерігається збереження натуральних обсягів і невелике зростання ринку через стійку спекотну погоду в липні – серпні.

Імпорт пива в Україну з Росії та Європи

Країна - експортер	Роки імпорту, млн. дал		±%
	2008	2009	
Росія	0,889	0,806	-9,4%
Греція	0,213	0,120	-43,7%
Германія	0,200	0,136	-32,1%
Нідерланди	0,198	0,053	-73,3%
Бельгія	0,147	0,155	5,1%
Інші	0,265	0,183	-30,8%
Всього	1,912	1,453	-24,0%

Так, за результатами ретроспекції – за 2009 рік виробництво пива – 300,3 млн. дал, за 2010 – 310,1 млн. дал [1].

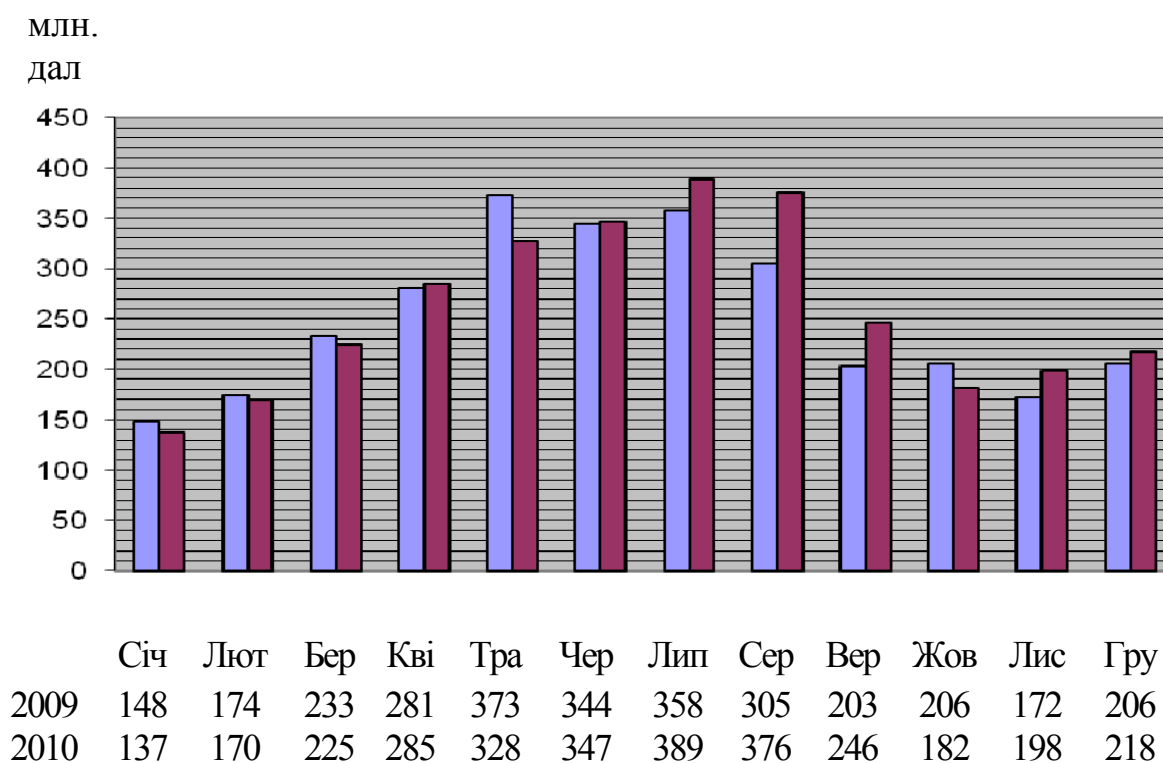

Рис. 1. Динаміка обсягів виробництва пива в Україні, млн. дал.

У першій половині 2010 року намітилася тенденція до стабілізації – відносно 2009 року торговельний баланс скоротився всього на 2,4 %. За підсумками 2010 року спостерігається збереження натуральних обсягів і невелике зростання ринку через стійку спекотну погоду в липні – серпні. Так, за результатами ризи – за 2009 рік виробництво пива – 300,3 млн. дал, за 2010 – 310,1 млн. дал [1]. Стабілізація продажів у першій половині 2010 року призвела до зростання ринку в грошовому еквіваленті приблизно на 15% – до 10,6 млрд. грн. За умови стабільності гривні, зростання ринку пива в доларовому еквіваленті в другій половині 2010 року продовжував випереджати зростання в гривнях, що пов'язано з різким падінням національної валюти в серпні-листопаді 2009 року і подальшим її відновленням. За підсумками 2010 року обсяг українського ринку пива склав близько \$ 3 млрд., що все ж таки менше показника 2008 року.

В останні декілька років українським підприємствам критичну ситуацію створюють: складність створення прогнозів щодо динаміки ринку, велика кількість нових директивних рішень і актів, зникаючі внутрішні ресурси і зростання агресивності у фінансовій сфері. В цих умовах велике значення відводиться впровадженню в практику підприємств ідей і технологій стратегічного управління розвитком [2].

Дуже важливо при розвитку пивоварної індустрії враховувати потреби споживача. Це красиве оформлення пляшки або банки, бажання одержати задоволення, імідж і скриті фактори, здоров'я і благополуччя населення, ціна, стійка піна, колір, прозорість, аромат і смак пива тощо.

Перспективними впровадженнями у виробництво пива є :

- одержання нових полімерних матеріалів, дешевого скла, яке не б'ється, для відповідної упаковки пива;
- досягнення великої стабільності пива по: піні, кольору, прозорості, смаку, аромату та збереженню в ньому біологічно активних речовин;
- встановлення хімічного складу та фізіології рослинної сировини відносно до технологічних і якісних показників пива; селекція і генна

- інженерія нових високоврожайних сортів зернових культур, стійких до різних хвороб і шкідників, а також адаптованих до глобального потепління;
- дослідження і розробка систем раціональної переробки відходів виробництва солоду і пива, враховуючи охорону навколишнього середовища;
 - інтенсифікація технологічних процесів виготовлення сусла з високою концентрацією, застосування підвищених норм внесення дріжджів;
 - розробка ефективного ресурсо - енерго - ощадного безперервного оцукрювання заторів і бродіння сусла з іммобілізацією ферментних препаратів і дріжджів на екологічно чистих носіях;
 - удосконалення систем використання сонячної енергії при виробництві солоду і пива, біологічної очистки стічних вод з одержанням біогазу і активного мулу;
 - застосування в пивоварінні мембранної технології при фільтруванні сусла і пива;
 - інтенсифікація технологічних процесів на основі нових розробок і впровадження прогресивних ресурсо - енергозберігаючих технологій, високоефективного устаткування, повної механізації, автоматизації і комп'ютеризації всіх основних і допоміжних технологічних процесів.

Висновки. Подальші перспективи українського ринку пива залежать від таких основних факторів: загального рівня благополуччя населення і доступності пива, впровадження новітніх ресурсо – та енергоощадних технологій на виробництві, які забезпечать зниження собівартості готового продукту. При цьому негативний вплив на ринок можуть чинити: зростання цін на солод і збільшення податків на фоні дефіциту бюджету, заборона продажу пива вночі, ліцензування торгівлі, введення мінімальної площі торгового приміщення та інше.

Література.

1. Рынок пива Украины 2010 / Пивное дело. – 2010. – №3. – С. 28-45.
2. Агеева И.Н. Роль стратегического анализа в структурировании современных тенденций рынка пива Украины / И.Н. Агеева, М.Д. Милева // Наук. ж-л «Економіка харчової промисловості». – №4(8). – ОНАХТ, 2010. – С. 49-54.

Проанализирована динамика производства пива в мире и в Украине на протяжении 2005 – 2010 годов. Оценены факторы, которые влияют на ценовую политику в отрасли, на объемы производства отечественного пива, на величину импорта и экспорта этого напитка. Очерчены задачи, которые стоят перед пивоваренной отраслью на современном этапе. К таким задачам относятся: улучшение качественных показателей готового продукта, внедрение энергосберегающих технологий в производстве пива, разработка новых видов дешевой и экологически чистой упаковки.

Ключевые слова: *динамика рынка пива, импорт, экспорт пива, интенсификация процессов производства.*

World experience and realities of Ukraine are in the production of beer

V. Domareckij , A. Kuc, M. Karputina , I. Melnik

The dynamics of production of beer is analysed in the world and in Ukraine during 2005 - 2010. The row of factors influences on a price policy in industry, on a production of beer volume, on an import and export of this drink. These factors were appraised. Tasks which stand before brewing industry on the modern stage are outlined. To such tasks behave: improvement of high - quality indexes of the prepared product, introduction of energy - saving technologies in the production of beer, development of new types of the cheap and ecologically clean packing.

Keywords: *dynamics of market of beer, import, export of beer, intensification of processes of production.*